

POSTANOWIENIE

Dnia 1 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku M. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

z udziałem zainteresowanego M. P.

o ustalenie istnienia bądź nieistnienia ubezpieczeń społecznych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 czerwca 2012 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 30 listopada 2011 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w G. - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 11 sierpnia 2011 r. oddalił odwołanie M. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 27 stycznia 2011 r., dotyczącej objęcia zainteresowanego M. P. ubezpieczeniami społecznymi z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o świadczenie usług u płatnika M. R.

W dniu 11 sierpnia 2011 r. po ogłoszeniu wyroku przez Sąd Okręgowy pełnomocnik odwołującej się będący radcą prawnym wniósł o sporządzenie uzasadnienia tego wyroku – wniosek ten złożył w formie ustnej do protokołu.

Postanowieniem z 30 listopada 2011 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił apelację płatnika składek M. R. od wyroku Sądu Okręgowego jako wniesioną po terminie wynikającym z art. 369 § 2 k.p.c. Za bezskuteczny Sąd uznał wniosek o doręczenie uzasadnienia wyroku zgłoszony 11 sierpnia 2011 r. po ogłoszeniu wyroku przez Sąd Okręgowy ustnie do protokołu przez radcę prawnego reprezentującego M. R. W ocenie Sądu Apelacyjnego, z art. 466 k.p.c. *a contrario* wynika, że prawo ustnego złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem nie przysługiwało stronie reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika, jeżeli zaś strona nie zażądała skutecznie sporządzenia uzasadnienia wyroku w terminie tygodniowym od ogłoszenia jego sentencji, to termin do wniesienia apelacji biegł od dnia, w którym upłynął termin do żądania doręczenia uzasadnienia (art. 369 § 2 k.p.c.). Termin do złożenia pisemnego wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku z 11 sierpnia 2011 r. upłynął 18 sierpnia 2011 r. W rozpoznanej sprawie strona nie zażądała skutecznie sporządzenia uzasadnienia wyroku z uzasadnieniem, w konsekwencji termin do wniesienia apelacji upłynął 1 września 2011 r. Profesjonalny pełnomocnik odwołującej się wniósł apelację 18 października 2011 r., a więc po upływie ustawowego terminu. Okoliczność, że Sąd pierwszej instancji uznał ustny wniosek o uzasadnienie wyroku za skuteczny i doręczył pełnomocnikowi odwołującej się wyrok z uzasadnieniem, nie miała wpływu na bieg terminu do wniesienia apelacji oraz zastosowanie sankcji przewidzianej w art. 373 k.p.c. w związku z art. 370 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu apelacji pełnomocnik odwołującej się M. R. domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, zarzucając naruszenie: art. 87 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji RP, polegające „na wyjściu przez Sąd Apelacyjny poza dopuszczalne granice wykładni, skonstruowaniu normy nieprzewidzianej przez ustawodawcę i oparcie rozstrzygnięcia na tej normie”, art. 466 k.p.c. przez błędną wykładnię i uznanie, że przepis ten uniemożliwia pełnomocnikowi profesjonalnemu złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku ustnie do „protokołu rozprawy publikacyjnej”, art. 328 k.p.c. w związku z art. 466 k.p.c. przez ich błędne zastosowanie, polegające na przyjęciu, że pełnomocnik

wnoszącej zażalenie nie złożył skutecznie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, a także art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c. przez wydanie orzeczenia bez wyjaśnienia w stopniu wystarczającym podstawy prawnej rozstrzygnięcia, art. 369 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie oraz art. 369 § 2 k.p.c. i art. 373 k.p.c. w związku z art. 370 k.p.c. przez ich zastosowanie, pomimo braku przesłanek ich zastosowania.

Pełnomocnik skarżącej podniósł, że także w postępowaniu zwykłym strona lub reprezentujący ją pełnomocnik może złożyć wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku do protokołu posiedzenia wyznaczonego w celu jego publikacji, gdyż art. 328 § 1 k.p.c. nie zawiera żadnego ograniczenia w tym względzie. Zdaniem pełnomocnika skarżącej, interpretacja art. 328 k.p.c. w związku z art. 466 k.p.c. nie może prowadzić do uznania, że pełnomocnik reprezentujący stronę w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie ma uprawnienia do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku do protokołu posiedzenia publikacyjnego. Ograniczenie tego rodzaju musiałoby wynikać wprost z treści przepisu lub dać się z niego wywieść przy uwzględnieniu celu i systematyki spornej regulacji. Przyjęty przez Sąd Apelacyjny sposób wykładni językowej oraz wykładni logicznej art. 466 k.p.c. *a contrario* nie uwzględnia dyrektyw wykładni systemowej oraz celowościowej, co doprowadziło do ustalenia niewłaściwego znaczenia przedmiotowej normy prawnej i nieuprawnionego jej rozszerzenia. Z tego punktu widzenia dokonana przez Sąd Apelacyjny interpretacja art. 466 k.p.c. pogarsza sytuację procesową strony działającej przez profesjonalnego pełnomocnika w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w stosunku do sytuacji procesowej takiej strony w postępowaniu zwykłym, co narusza art. 87 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z zasadą pisemności procesu cywilnego, czynności procesowe stron podejmowane są w formie pisemnej (art. 125 § 1 k.p.c.), chyba że Kodeks postępowania cywilnego wyraźnie pozwala na ich podjęcie w innej formie, a w szczególności ustnie na posiedzeniu sądu. Takie wyjątki zostały ustanowione

między innymi w art. 505⁸ k.p.c., który przewiduje możliwość zgłoszenia przez stronę wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku również do protokołu bezpośrednio po jego ogłoszeniu oraz w art. 466 k.p.c., zgodnie z którym pracownik lub ubezpieczony działający bez adwokata lub radcy prawnego może zgłosić w sądzie właściwym ustnie do protokołu powództwo oraz treść środków odwoławczych i innych pism procesowych. Regulacje te niejednakowo określają uprawnienia stron; w postępowaniu uproszczonym ustny wniosek o sporządzenie uzasadnienia może być skutecznie zgłoszony przez obecnego podczas ogłaszania wyroku profesjonalnego pełnomocnika strony, czego nie przewiduje się w toczących się przed sądem sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. W tych sprawach omawiane uprawnienie przyznano tylko stronom działającym bez adwokata lub radcy prawnego. Wynika to wprost z treści art. 466 k.p.c., bez potrzeby dokonywania wykładni celowościowej czy systemowej tego przepisu i bez konieczności przypomnienia, że odrębności tych postępowań ustanowione zostały w celu ułatwienia prowadzenia spraw sądowych stronom słabszym w stosunku do występującego po drugiej stronie pracodawcy lub organu ubezpieczeń społecznych. *A contrario* zatem, prawo do ustnego zgłoszenia w sądzie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem nie przysługuje stronie reprezentowanej przez adwokata lub radcę prawnego; przepis ten nie dotyczy pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2005 r., I PZ 44/04, OSNP 2006 nr 1–2, poz. 16).

Wbrew twierdzeniom zawartym w zażaleniu, w postępowaniu zwykłym wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku nie może być złożony w formie ustnej do protokołu. O formie tego wniosku decyduje bowiem art. 126 k.p.c., a nie art. 328 § 1 k.p.c. Wykładnia językowa art. 466 k.p.c. jest jednoznaczna. Przepis ten dotyczy pracownika lub ubezpieczonego działającego bez adwokata lub radcy prawnego. Odstępstwo od jasnego i oczywistego sensu przepisu wyznaczonego jego jednoznacznym brzmieniem mogą uzasadniać tylko szczególnie istotne i doniosłe względy prawne, społeczne, ekonomiczne lub moralne. Przepis art. 466 k.p.c. ma na celu przyznanie podmiotom procesowym, z reguły nieposiadającym wiedzy prawniczej, uprawnień pozwalających na odstępstwo od formalnych wymagań obowiązujących w postępowaniu cywilnym. Udział profesjonalnego

pełnomocnika po stronie pracownika lub ubezpieczonego powoduje, że względy, dla których ustanowiono powyższy przywilej, przestają istnieć. W przypadku strony działającej przez adwokata lub radcę prawnego gwarancją skutecznego dokonania czynności procesowej jest właśnie fachowe zastępstwo, nie ma zatem w takim przypadku potrzeby odformalizowania reguł dotyczących czynności procesowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2000 r., I PKN 579/99, OSNAPiUS 2001 nr 15, poz. 488). Prawdłowo zatem przyjął Sąd Apelacyjny, że wniosek o uzasadnienie wyroku zgłoszony przez radcę prawnego ustnie do protokołu nie był prawnie skuteczny. Stąd dwutygodniowy termin do wniesienia apelacji, stosownie do art. 369 § 2 k.p.c., biegł od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia. W przedmiotowej sprawie termin do wniesienia apelacji upłynął 1 września 2011 r., zaś profesjonalny pełnomocnik odwołującej się wniósł apelację 18 października 2011 r., a więc po upływie ustawowego terminu, zatem odrzucenie apelacji na podstawie art. 370 k.p.c. w związku z art. 373 k.p.c. przez Sąd drugiej instancji uznać należało za zasadne.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak sentencji.